

**Polypathologie
in de praktijk**

Op basis van een analyse van de data van de patiënten die omwille van polypathologie euthanasie ondergingen in de periode 2014 – 2015.

Polypathologie

- Polypathologie = **2de belangrijkste reden** waarom patiënten om euthanasie verzoeken.
- Polypathologie = **“the co-occurrence of multiple chronic or acute diseases and medical conditions within one person”**.

Van den Akker M, Buntinx F, Knottnerus JA.
Comorbidity or multimorbidity: what's in a name? A review of literature.
Eur J Gen Pract 1996;2:65-70.

Polypathologie

↗ risico → ↗ leeftijd

functionele beperkingen en handicaps

aantasting levenskwaliteit

polypathologie + frailty = ↗↗ sterfterisico

psychisch lijden → levensmoeheid

Polypathologie: de uitklaring

Uitgangspunt = de zgn. medische voorwaarde uit de “euthanasiewet” art.3 §1 alinea 3 en 4.

“De meerderjarige of ontvoogde minderjarige patiënt zich in een **medisch uitzichtloze toestand** bevindt van **aanhoudend en ondraaglijk fysiek of psychisch lijden** dat **niet gelenigd** kan worden, en dat het gevolg is van een **ernstige en ongeneeslijke**, door ziekte of ongeval **veroorzaakte aandoening**”

Polypathologie: methodiek

3 vragen:

1. Hoe bepaalt een arts de ernst van de **ziektelast** of de **medische uitzichtloze** toestand? (rubriek 3)
2. Hoe beoordeelt een arts het **ondraaglijk en aanhoudend** karakter van het lijden? (rubriek 4)
3. Hoe wordt het **niet te leningen** karakter van het lijden vastgesteld? (rubriek 5)

De ernst van de ziektelast - de medisch uitzichtloze toestand

1. CIRS-G = Cumulative Illness Rating Scale for Geriatrics'

- omvat 14 verschillende ziekte categorieën volgens lichaamsstelsels en een categorie voor nieuwvormingen

2. Charlson's comorbidity index

- berekent de impact van de polypathologie op de levensexpectantie en sterfterisico op korte termijn.

Tabel 1: Cumulative Illness Rating Scale (CIRS-G)

0	Geen probleem
1	Huidig lichte chronisch aandoening of een vroeger belangrijke aandoening
2	Matige beperking/morbiditeit, noodzaak eerste lijn behandeling. Geen aantasting autonomie.
3	Ernstige/constante significante functionele beperkingen. Onbehandelbaar chronisch probleem
4	Zeer uitgesproken functionele beperking. Er is sprake van orgaanfalen wat zo mogelijk onmiddellijke behandeling vraagt.

Rating voor musculoskeletale aandoeningen: polyartrose en polyartritis

0	Geen probleem
1	Artrose tot artritis waarvoor zonodig medicatie of lichte beperking in de algemene dagelijkse activiteiten (ADL: Algemene Dagelijks Levensactiviteiten)
2	Dagelijks gebruik van antiflogistica, analgetica 1 ^{ste} orde, of hulpmiddelen/ matige beperking in de ADL's
3	Ernstige/constante beperking van de ADL's (toenemende zorgafhankelijkheid. De pijn overheersend is. R/ steroid gebruik/ morfinomimetica, wervelindeukingsfracturen a.g.v. osteoporose.(onbehandelbaar chronisch probleem))
4	Zeer ernstige functionele beperking o.v.v. rolstoel gebonden/ bedlegerigheid/totale zorgafhankelijkheid waarvoor maximale pijnstilling. Orgaanfalen.

Rating voor chronisch hartfalen

0	Geen probleem. Geen enkele beperking van het inspanningsvermogen
1	Occasionele angor pectoris maar onder controle met medicatie
2	Chronisch hartfalen (CHF) o. controle medicatie. (dagelijks anti-anginosa) /VKF/ bundeltakblock waarvoor anti-aritmica. (Matige beperking inspanningsvermogen/morbiditeit,
3	Hartinfarct <5 jaar geleden en gestoorde inspanningstest/ status na coronaire dilatatie of coronaire heelkunde. CHF met ernstige/constante en significante beperking van het inspanningsvermogen (NYHA klasse 3).
4	Terminaal CHF/ instabiele angor met zuurstofdependentie bedlegerigheid en zorgafhankelijkheid. Orgaanfalen (NYHA Klasse 4)

Cumulative Illness rating scale scores

Tabel 2: De CIRS-G scores	
Co-morbiditeit index (CM)	Totaal aantal categorieën met een score = >2
Totale score (TSC)	De som van de scores van alle categorieën.
Severity index (SV)	Totale score/het aantal aangetaste categorieën (lichaamsstelsels) (max = 4)
Aantal categorieën rating 3 of meer	Aantal categorieën waarvan de ernst van de aandoening = 3 of meer
Aantal categorieën rating 4	Aantal categorieën waarvan de ernst van de aandoening = 4

Voorbeeld 1

Vrouw van 97 jaar. Verblijft in een WZC. Totaal bedlegerig en zorgafhankelijk.

- **Uitgebreide zeer pijnlijke polyartritis van rug.**
 - Uitgebreide discuspathologie/apofysaire artrose en spinale stenosen, wervelindeukingen a.g.v. osteoprose R/ met epidurale infiltraties met corticoïden en nu fentanyl pleisters.
- **Chronisch hartfalen a.g.v. coronair lijden**
 - Tweemaal stenting. Toenemende kortademigheid, bedlegerigheid. R/ ACE inhibitoren/diuretica/
- **Chronische lymfoïde leukemie.** Onder controle
- **Abdominale pijn e causa ignota.** CT abdomen geen oorzaak.
- **Vermagering – frailty:** 5 kg in 4 weken,

Voorbeeld 2

Man 72 jaar samen met zijn echtgenote verblijft in een woonzorgcentrum. De echtgenote verzocht om euthanasie en de man wilde niet achterblijven

- **Thrombose rechter arteria retina** (juli 2006) met visusverlies van een rechter oog. Patiënt kan nog steeds lezen, televisie kijken
- **Essentiële trombocytose** zonder evolutie naar myeloïde leucemie. R/hydra. Uitstekende controle.
- **Artrose van handen**. (kan niet meer schrijven). Nog zeer mobiel. Kan nog zelf voor zijn echtgenote zorgen. Rugklachten a.g.v. zijn werk als stukadoor.

Besluit CIRS-G

- De CIRS-G is een **uitstekende methodiek** om de ernst van de polypathologie in te schatten en eenvoudig in zijn toepassing.
 - Inschatten van de ernst van de **functionele beperkingen.**
 - **Behandelbaarheid** van de aandoening.
 - Rating 3 of 4 = **medische uitzichtloosheid**
 - Is onafhankelijk van de evolutie van de medische wetenschap.

De 'Charlson comorbidity score' (CCI)

- Inschatting van de impact van de polypathologie op de levensexpectantie en sterfterisico op korte termijn.
 - De CCI werd ontwikkeld en gevalideerd om het **1jaar sterfterisico** en de ernst van de ziektelast (burden of diseases) te meten.
 - Categoriseert de co-morbiditeit op basis van de **ICD codering** en meer bepaald de ICD-10 codering.
 - Er bestaat een **elektronische applicatie** die een snelle en gestandaardiseerde berekening van deze index toelaat .

BMC Cancer. 2004 Dec 20;4:94.

An electronic application for rapidly calculating Charlson comorbidity score.

[Hall WH](#), [Ramachandran R](#), [Narayan S](#), [Jani AB](#), [Vijayakumar S](#)

De 'Charlson comorbidity score' (CCI)

Condition			
Myocardial Infarction	Hemiplegia	Mod-Severe Liver Disease	Metastatic Solid Tumor
Congestive Heart Failure	Mod-Severe Renal Disease		AIDS
Peripheral Vascular Disease	Diabetes with Organ Damage		
Cerebrovascular Disease	Any tumor (within last 5 years)		
Dementia	Lymphoma		
Chronic Obstructive Pulmonary Disease	Leukemia		
Connective Tissue Disease			
Peptic Ulcer Disease			
Mild Liver Disease			
Diabetes			

Age by Decade

0-49	50-59	60-69	70-79	80-89	90-99	100+
------	-------	-------	-------	-------	-------	------

Age Unadjusted CCI Score is **Age Not Selected**

Voorbeeld 1

87jarige vrouw. Woont nog thuis dank zij mantelzorgers

- **Uitgesproken pijnlijke polyartrose met wervelindeukingen a.g.v. osteoporose**/ max. pijnstilling/ antiflogistica gestopt
- **Functionele blindheid**: kan niet meer lezen, televisie kijken, ziet alleen wat schaduwen.
- **Chronisch hartfalen** met dyspnee en sterke inspanningsbeperking. (NYHA 3).
- **Fecale incontinentie** opgetreden na een ingreep voor een dikke darm kanker.

Voorbeeld 2

97jarige vrouw. Verblijft in een WZC

- **Hemiplegie links**: sedert 7 jaar bedlegerig.
- **Chronisch hartfalen**: kortademigheid bij de minste inspanning in bed. (NYHA 4)
- **Pijnlijke polyartrose** met verschillende **wervelindeukingsfracturen door osteoporose**.
- **Buikpijn** zonder duidelijke oorzaak. (verder onderzoek afgewezen)
- **Ondraaglijk psychisch lijden**: vindt haar huidige levenssituatie zinloos.

Besluit

1. Polypathologie ≠ ouderdomsklachten.

- Het zijn vnl. chronische aandoeningen die langzaam evolueren naar een eindstadium die intussen toenemende functionele beperkingen en handicaps veroorzaken die voortdurend in ernst toenemen en onbehandelbaar worden tot orgaanfalen optreedt.
- Wanneer de polypathologie gepaard gaat met frailty wordt deze levensbedreigend en zal de patiënt binnen afzienbare tijd overlijden.

Besluit

-
2. Het gebruik van zgn. comorbiditeit indexen (CIRS-G en Charlson's index) laten toe het bestaan van de **medisch uitzichtloze toestand** te identificeren en een inschatting te maken van het **sterfterisico** op korte termijn.

